

Emanuel Kolman:

Večerna.

*Čez polje drhte kresnice
od cvetlice do cvetlice
mimo brez in mimo hoj
v mirno, svetlo noč nocoj.*

*Sen mehak naj te poljubi,
do boš srečen, da boš sanjal;
angel varuh bo pozvanjal
tu vso noč ob tebi, ljubi.*

*Tih večer v daljave sniva
in čez širni svet razliva
blažen mir, sladak pokoj...
Le zaspi zdaj, otrok moj!*

Francè Kunstelj:

Milan.

Vlak je pridrčal skozi predor. Prostrana dolina se je odprla pred njim kakor božja dlan. Na visokem nebu je mežikalo pozno zimsko sonce.

Milan se je vozil v mesto. Čepel je stisnjeno ob oknu. Drobne oči so mu leno bežale po pokrajini, ki se je zgubljala v dalji. Vlak je enakomerno sopihal, pod težkimi kolesi je ječalo kakor v razklanih dušah.

Milana je ob slehernem sunku zbolelo. Zazdelo se mu je, da stoji nekdo za njim in mu kriči: nazaj, nazaj! Že poldrugo uro se je vozil, a misli so mu bile še zmeraj doma. Danes, ko se mu je obrnilo življenje v drugo smer, danes ne bi bil doma? O, Milan, zares se ti je obrnilo življenje! Bilo je zjutraj. Prišli so štirje črni možje in dolg sprevod za njimi. Vzeli so Milanu mater in jo odnesli in položili v grob. Milan je jokal in prosil kot še nikoli: mama, mama! kam te bodo dali... mama!... Pa Milana se ni nihče usmilil, mama ga je prvič preslišala. Votlo je zabobnelo, ko so vrgli prsti na krsto in jo brez besed zagrebli. Potem so odšli in tudi Milan je odšel. Sam ni vedel, kdaj je došel na postajo, kupil vozni listek in se odpeljal v mesto.

Dober teden šole je zamudil. Zaskrbelo ga je za hip, kaj bo počel gospod razrednik; toda še isti trenutek je nekje v kolesju zaječalo in krik groze je preglasil skrbeče misli.

»Mama, mama!« je odmevalo v neutешljivi žalosti.

Vlak se je ustavil in bruhnil iz svojega dolgega trupa množico potnikov, ki so se hipoma usuli preko tračnic na peron in potem dalje skozi hodnik na cesto.

Milan se je prestrašil. V zmedeni nervoznosti si je ogrnil suknjo, vzel s police klobuk in kovčeg ter planil iz vlaka.

Mesto, mesto... Dolge in široke ulice so se bleščale v žaru številnih luči, razkošne izložbe so vabile oči in mamile srce, ljudje so se ustavljali in spet v živahnem pogovoru hiteli mimo, življenja je bilo vse polno, kamor si prisluhnil.

Milan je stopal skozi vrvež kakor plašna senca. Temne in solzne oči so se mu zalesketale v svitu električne svetilke. Šele zdaj se je zavedel, da je v mestu in sredi življenja, ki kriči krog njega kakor v divji blaznosti.

Ko je zavil mimo mestne cerkve, je začutil, kako mu je srce močno zaudarilo. Spomnil se je: tam daleč, daleč za visokimi hišami stoji cerkva

sv. Andreja, zadaj je pokopališče in tam na levi od vhoda v drugi vrsti — tam spi ona... »Mama!« se mu je skoraj glasno utrgalo iz slabotnih prsi.

Ko je došel na stanovanje, so bili tovariši že povečerjali. Gospodinja je tudi njemu postavila na mizo, toda jedi se ni dotaknil. Vsi so razumeli njegov molk in kakor nehoti tudi oni utihnil.

Milan dolgo ni zatisnil očesa. Ko so drugi že spali in sanjali o svojih veselih urah, je buljil v strop. Skozi okno, ki je bilo zastrto z dolgo, čipkasto zaveso, je prihajala medla svetloba in risala senco po temačnih stenah.

Tisti hip je Milan ostro zakričal:

»Mama!« Razklan odmev se je zgubil v temi. Sotovariš se je zbudil, v zaspanosti prisluhnil neznanemu glasu, nato pa spet zadremal.

V senci poleg okna je stala bela postava. Svetal je bil njen obraz kakor nebeške prikazni. Milan je vdrugo ves v trepetu kriknil:

»Mama, ali si ti?«

»Milan, priden bodi in spet se bova videla!...« je šepetala prikazen in v tistem hipu izginila. Milan je šele proti jutru zadremal. Nikomur ni drugi dan omenil tiste noči.

V srce mu je kanila sladka tolažba: mama je bila — mama! Če bom priden, se bova spet videla...

»Mama, kdaj se bova spet videla?«

Gluha tema ni dala odgovora. Mučno napetost je blažilo enakomerno tiktakanje ure budilke, ki je stala na nočni omarici.

Ivan Albrecht:

Lukec v Ameriki.

Dan je topel, nebo jasno in pašnik kakor zelena preproga razgrnjen po položnem pobočju. Tu in tam ždi grm ali se dviga osamljeno drevo. Spredej po ravnini so razprostrta polja, zadaj više v bregu pošumeva gozd.

V gabrovi senci kraj gozda sedi pastir Lukec in preštevava čredo: belka, sivka, cika, plavec in šek, vse je lepo skupaj in se mirno pase.

V grmičju se včasih veselo oglasi ptiček. Više v vejevju mu prijazno odpeva brezskrbni drug. Po zraku švigajo metulji. Tedaj pa tedaj pribrenči čebela ali se okorno priziblje godrnjavi čmrlj. Lukec se ozre zdaj za tem, zdaj za onim, vzame piščalko, narejeno iz skorje sladkega lesa, in začne piskati. Kmalu se naveliča in se spomni knjige, ki jo je vzel s seboj. Brž pomaši piščalko v žep in izvleče iz platnene torbe knjigo. Lukec namreč ni samo pastir, ampak tudi šolar. Ker drugače nima časa, se uči na paši, vsaj namen ima vselej, ko žene past, da se bo tudi učil.

Včasih je seveda težko. Kako naj gleda v knjigo, če se mu tako rekoč kar samo ponudi čmrljevo gnezdo in je satovje polno medu!

Tudi živina je dostikrat vsa na bezljaj. Kakor bi se zmenila, zavihajo goveda repe in hajdi, Lukec pa za njimi! Vse dopoldne leta in pride potlej v šolo kakor razbeljen. Po celo uro traja, predno se neha znojiti. Nato ga obide mehka utrujenost. Glava mu kakor svinčena omahne in Lukec zaspi.

Zadnjič se ga je bila prijela takšnale smola. Učili so se o odkritju Amerike. Izpočetka je vse živelo pred njim. Indijance, visoke palme, široke reke, opice in raznotere zveri je kar videl pred seboj, tako pozorno je poslušal učiteljevo pripovedovanje. Naenkrat je potem vse nekam izginilo in Lukca je prebudil šele bučen smeh. Plaho je šinil pokonci.